

Politiek akkoord over de Health Check van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Tijdens de Landbouw- en Visserijraad van november 2008, de bijeenkomst van alle ministers van Landbouw van de Europese Unie, is een politiek akkoord bereikt over de zogenaamde "Health Check". In deze Health Check is een tussentijdse evaluatie uitgevoerd van de landbouwhervormingen waartoe in 2003 was besloten en zijn voorstellen gedaan voor aanpassingen van deze hervormingen.

INLEIDING

De Health Check is een tussentijdse evaluatie van alle onderdelen van het GLB. Deze evaluatie heeft geleid tot een groot aantal beleidsaanpassingen in de drie hoofddomeinen: directe inkomenssteun, markt- en prijsbeleid en plattelandsbeleid. Hierna wordt op deze drie hoofddomeinen ingegaan, waarna tot slot apart wordt ingegaan op de randvoorwaarden bij de verschillende betalingen, de zogenaamde *Cross Compliance*.

Per onderdeel wordt een korte schets gegeven van de voor Nederland belangrijkste elementen van dit politieke akkoord.

1. DIRECTE INKOMENSSTEUN

Ontkoppeling

De Raad heeft een belangrijke stap gezet op de weg naar volledige ontkoppeling van de inkomenssteun van de productie in 2013:

- de slachtpremies voor kalveren en volwassen runderen moeten uiterlijk per 1 januari 2012 worden ontkoppeld. Lidstaten mogen er voor kiezen eerder te ontkoppelen. In totaal gaat het hierbij in Nederland om ruim 102 miljoen euro per jaar;
- ook de inkomenssteunsteun voor de telers van zetmeelaardappelen moet uiterlijk per 1 januari 2012 worden ontkoppeld. Deze steun bedraagt 28 miljoen euro per jaar;
- ditzelfde geldt voor de steun voor zaaizaad, eiwithoudende gewassen en noten, in totaal gaat het hierbij om ca 0,8 miljoen euro per jaar;
- de evenwichtspremie voor zetmeelaardappelen (van 10 miljoen euro per jaar) wordt volledig ontkoppeld per 1 juli 2012. De verwerkingssteun voor gedroogde voedergewassen (ten bedrage van 5 miljoen euro per jaar) wordt ontkoppeld per 1 april 2012 en de verwerkingssteun voor vlas (1 miljoen euro per jaar) per 1 juli 2012.
- de steun voor energiegewassen wordt beëindigd in 2010; het betreft 0,1 miljoen euro per jaar.

De totale enveloppe voor ontkoppelde inkomenssteun van ruim 740 miljoen euro per jaar stijgt daarmee naar bijna 900 miljoen euro per jaar.

Vereenvoudiging van de toeslagrechten, afschaffing braakverplichting

De reeds deze zomer aangekondigde afschaffing van de verplichte braaklegging is geformaliseerd. Tot nu toe was een deel van de graantelers verplicht een deel van de landbouwgrond niet met graan te betelen om de graanproductie te beperken. Deze zogenaamde braakverplichting is nu opgeheven.

Alle aanvullende voorwaarden voor braaktoeslagrechten zijn daarmee geschrapt. Er bestaat geen verschil meer tussen braaktoeslagrechten en gewone toeslagrechten.

Ook is besloten om toeslagrechten voor directe inkomenssteun die niet worden gebruikt na 2 jaar te laten vervallen aan de nationale reserve. Dit was na 3 jaar.

Ondergrens voor betalingen

In het vervolg zal er een ondergrens gehanteerd worden voor de betalingen. Dit om de uitvoeringslasten te beperken. Lage steunbedragen of steunbedragen die betrekking hebben op een klein oppervlakte landbouwgrond, zullen niet meer worden uitbetaald.

Nederland moet kiezen of de ondergrens wordt gebaseerd op een minimaal steunbedrag of op een minimale oppervlakte landbouwgrond. Vervolgens moet Nederland kiezen op welk niveau de ondergrens wordt vastgelegd. Indien Nederland kiest voor een minimumbedrag dan moet dat bedrag worden vastgesteld tussen 100 en 500 euro. Indien Nederland kiest voor een minimum oppervlak landbouwgrond dan moet dat oppervlak liggen tussen 1 en 2 hectare.

Specifieke steunmogelijkheden

In artikel 68 wordt voor vijf verschillende doelen de mogelijkheid geschapen om extra inkomenssteun te geven. Lidstaten mogen maximaal 10% van de inkomenssteun herbestemmen ten behoeve van de financiering van de vijf doelen.

Lidstaten mogen jaarlijks besluiten (voor 1 augustus van het jaar voorafgaand aan het jaar van toepassing) of en zo ja hoe ze de mogelijkheden van artikel 68 willen gebruiken.

De vijf doelen waarvoor extra steun gegeven mag worden zijn:

- a. het stimuleren van “kwaliteitslandbouw”, via milieumaatregelen, via de verbetering van de kwaliteit van agrarische producten en via de verbetering van de marketing van agrarische producten. Ook de ondersteuning van dierenwelzijnsmaatregelen is hierbinnen mogelijk;
- b. het geven van steun aan boeren in de sectoren zuivel, rundvlees (inclusief kalfsvlees), schapen- en geitenvlees en rijst die werken in economisch of ecologisch kwetsbare gebieden of in economische kwetsbare soorten bedrijven;
- c. maatregelen die voorkómen dat gebieden worden verlaten en/of specifieke nadelen voor boeren opheffen;
- d. subsidie voor risicoverzekeringen voor gewas en voor dierziekten;
- e. bijdragen aan waarborgfondsen voor plant- en dierziekten.

De onderdelen a, b en e mogen binnen de 10% gezamenlijk maximaal 3,5% beslaan.

Model voor de betaling van inkomenssteun

Afgesproken is dat lidstaten indien gewenst kunnen overstappen naar een ander model voor de toekenning van inkomenssteun aan boeren.

Nederland gebruikt nu net als diverse andere lidstaten het zogenaamde “historische model”: de huidige inkomenssteun is gebaseerd op de ontvangen steun in het verleden.

Deze lidstaten krijgen de mogelijkheid om:

- 1) over te stappen naar een “regionaal model”: steun gebaseerd op een bedrag per hectare;
- 2) binnen een historisch model regionale top-ups toe te passen.

Indien lidstaten een dergelijke overstap willen maken dan dienen zij hierover uiterlijk per 1 augustus 2010 te besluiten. Indien een nieuw model al van kracht moet worden in 2010, dan dient uiterlijk per 1 augustus 2009 hiertoe te worden besloten.

Onbenutte middelen

Afgesproken is dat lidstaten de middelen voor de directe inkomenssteun die ongebruikt blijven mogen benutten, met een maximum van 4% van de totale enveloppe voor de directe inkomenssteun en rekening houdende met een marge van 0,5%. De lidstaten mogen deze middelen inzetten voor maatregelen in het kader van artikel 68 dus voor het stimuleren van bijvoorbeeld kwaliteitslandbouw (zie onder “specifieke steunmogelijkheden”).

Voor Nederland gaat het om een bedrag van ongeveer EUR 28 miljoen per jaar.

2. MARKT- EN PRIJSBELEID

Interventieprijssysteem en afzetmaatregelen

De EU gaat verder op de weg die al in 2003 was ingeslagen met het doel het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, het GLB, te moderniseren zodat de EU landbouw beter in kan spelen op de groeiende en veranderende vraag naar landbouwproducten. Daartoe wordt het interventieprijssysteem verder afgeslankt maar blijft er een vangnet bestaan als de markt ernstig wordt verstoord. Deze beperking van de mogelijkheid van interventie geldt voor granen en ook voor zuivel. Bij zuivel kunnen boter en mager melkpoeder slechts beperkt tegen een vaste prijs worden ingeleverd. De interventie gaat verder alleen nog via inschrijving waardoor de interventieprijzen op een lager niveau kunnen uitkomen voor deze producten.

Voor granen wordt de interventiehoeveelheid op nul gezet met uitzondering van zachte tarwe, waarvoor een interventieplafond van 3 miljoen ton is afgesproken. Daarboven kan net als bij zuivel alleen nog interventie plaats vinden door inschrijving. Voor rijst is de mogelijkheid van interventie op 0 gezet.

Een aantal interne afzetmaatregelen worden afgeschaft zoals de bakkersboterregeling. Deze regeling voor de steun bij de afzet van boter voor de verwerking in de banketbakkerssector en in het consumptie-ijs wordt gestopt. Ook de particuliere opslag regeling voor kaas afgeschaft. Van deze vergoedingsregeling werd vooral door Italië gebruik gemaakt. Nederland neemt actief deel aan de particuliere opslagregeling voor boter welke grotendeels gehandhaafd wordt. De huidige verplichte regeling voor de verwerking van magere melkpoeder in kalvervoer wordt omgezet in een facultatieve regeling. De Commissie kan voortaan beslissen of deze steunregeling voor de afzet van magere melkpoeder moet worden ingezet.

Melkquotering

Al eerder was besloten dat de melkquotering per 1 april 2015 wordt afgeschaft. Met het oog op een zachte landing van het systeem worden de quota de komende jaren stapsgewijze verhoogd met 1% per jaar gedurende de periode 2009/2010-2013/2014.

De Commissie komt voor eind 2010 met een nieuw rapport over de zuivelmarkt en eventuele aanvullende maatregelen om een zachte landing zeker te stellen.

Hiernaast wordt het voor de berekening van de superheffing de zogenaamde positieve vetcorrectie aangepast. Voor Nederland betekent dit dat het nationale quotum de facto met ongeveer 1,5% zal worden verhoogd.

3. PLATTELANDSBELEID

Modulatie

Modulatie is het overhevelen van geld bestemd voor inkomenssteun naar het fonds voor het plattelandsbeleid. Het houdt in dat de uit te betalen steunbedragen aan boeren worden gekort met het modulatiepercentage en de middelen voor het Europees plattelandsbeleid met hetzelfde bedrag worden verhoogd.

Besloten is extra modulatie toe te passen, bovenop de 5% modulatie die al wordt toegepast.

De extra modulatiepercentages zijn als volgt:

- 2009: 2%;
- 2010: 3%;
- 2011: 4%;
- 2012: 5%.

(De gemoduleerde middelen komen één jaar later beschikbaar voor het plattelandsbeleid.)

Hierbovenop komt een extra modulatie voor bedrijven die een hoge inkomenssteun ontvangen: over het meerdere van EUR 300.000: 4%.

Voor Nederland betekent dit een bedrag van bijna 90 miljoen euro voor de periode 2010 – 2013 ten behoeve van het plattelandsbeleid.

Deze extra middelen worden hiernaast gefinancierd, 75% communautaire middelen en 25% nationale middelen, wat in Nederland een cofinancieringsbedrag van 30 miljoen euro betekent over dezelfde periode.

De middelen die door de extra modulatie worden bijeengebracht blijven voor 100% in de lidstaat waar deze middelen zijn gegenereerd.

Nieuwe uitdagingen in het plattelandsbeleid

Het geld dat met deze modulatie beschikbaar komt voor plattelandsontwikkeling, moet primair worden besteed aan de vier nieuwe uitdagingen die door de Commissie zijn geïdentificeerd: biodiversiteit, klimaatverandering, waterbeheer en hernieuwbare energie en aan de innovatie-inspanningen die in dit kader plaatsvinden. Hiervoor zullen de Nationale Plattelandsstrategie resp. het Plattelandsontwikkelingsprogramma 2007 – 2013 uiterlijk 30 juni 2009 respectievelijk 30 september 2009 moeten zijn aangepast.

Hiernaast is er in principe een mogelijkheid om middelen vrij te maken voor bijvoorbeeld dierenwelzijnmaatregelen.

Ook krijgen lidstaten de mogelijkheid om maatregelen te financieren in het kader van het zogenaamde “ melkfonds”, om eventuele negatieve effecten van het naderende einde van de melkquotering (deels) te ondervangen.

4. RANDVOORWAARDEN BIJ DE BETALINGEN

Cross compliance

De uitbetaling van Europese steun aan landbouwers is afhankelijk van de mate waarin landbouwers Europese randvoorwaarden op het terrein van milieu, voedselveiligheid en dierenwelzijn naleven (beheerseisen) en hun landbouwgrond in een goede landbouw- en milieuconditie houden (GLMC). Landbouwers zijn dit verplicht gedurende het gehele kalenderjaar, ook indien op enig moment grond wordt overgedragen. Bij niet-naleving van de normen wordt de steunbetaling gekort. Dit beginsel wordt cross compliance genoemd.

Besloten is te verduidelijken dat:

- lidstaten de lijst met randvoorwaarden waaraan de landbouwer zich moet houden ook op elektronische wijze (bijv. via internet) bekend mogen maken;
- de randvoorwaarden alleen van toepassing zijn op de uitoefening van een landbouwactiviteit van de aanvrager en op de landbouwgrond die bij het bedrijf behoort;
- De lidstaat vanaf 2010 mag kiezen om, wanneer na overdracht van het gebruiksrecht van grond aan een andere landbouwer niet-nalevingen op die landbouwgrond zijn vastgesteld, niet de oorspronkelijke aanvrager maar degene die de niet-naleving heeft veroorzaakt te korten.

Besloten is de lijst met randvoorwaarden aan te passen:

- Vervallen zijn een beperkt aantal eisen m.b.t. de jacht, de viscultuur op landbouwbedrijven en de uitvoeringsbepalingen omtrent identificatie & registratie van runderen (Verordening 2629/97);
- Toegevoegd zijn twee voorwaarden op het vlak van GLMC in verband met een duurzamer waterbeheer en bescherming van de waterkwaliteit:
 - Het inrichten van bufferstroken langs waterlopen (zie verderop);
 - De naleving van eventuele vergunningvoorwaarden bij beregening van landbouwgrond.

Bufferstroken langs waterlopen

Lidstaten zijn verplicht bufferstroken langs waterlopen in te stellen en de naleving daarvan te controleren onder cross compliance. Hiertoe moeten tenminste behoren de maatregelen die lidstaten zowel binnen als buiten de nitraatgevoelige zones hebben vastgesteld om bij gebruik van meststoffen in de omgeving van waterlopen verontreiniging van het water door afstroming of uitspoeling te voorkomen. In Nederland zijn deze maatregelen al sinds 2006 onderdeel van de randvoorwaarden GLB, zodat Nederland t.a.v. de bufferstroken géén extra maatregelen hoeft te treffen.